

Arne Solheim Kaldahl
Granveien 27b
1430 Ås

05.12.2008

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

På de neste sidene er høringsuttalelse til NOU 2008:18 Fagopplæring til framtida.

Vil først si noe om min bakgrunn for å skrive uttalelsen.

Jeg er Siv.ing i elektronikk fra NTH i 1982. Senere har jeg videreutdanning i kvalitetstyring, pedagogikk og matematikk. Underviser på Ås VGS i elektronikkfag og har skrevet lærebøker i elektronikk, data og matematikk for VGS. Holder nå på med Lærebøker for VG2/VG3 dataelektronikk der Utdanningsdirektoratet har tildelt midler til Yrkesforlaget for utvikling av bøker. Jeg leder et forfatterteam på 5 lærere på Ås VGS.

Høringsuttalelsen er delt i 4:

1. Tema spesielt nevnt i høringsbrevet.
2. Punkter ikke nevnt i høringsbrevet som jeg mener er de mest sentrale.
3. Tiltak som ikke er nevnt utredningen.
4. Kommentar til samtlige forslag til tiltak.

Hilsen Arne Solheim Kaldahl

HØRINGSUTTALELSE TIL NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida

1. Punkter som er nevnt i høringsbrevet:

1) Bedre gjennomføring.

Yrkesretting av læreplaner i fellesfagene: Det er avgjørende at læreplanene i de ulike utdanningsprogrammene blir ulike. Matematikken til helse- og sosialfag må være svært ulik matematikken til Elektrofag. Jeg foreslår 2/3 like læreplaner og 1/3 spesifikt for studieretningen.

2) Fagskoleutdanningen bør som nevnt i rapporten styrkes. Jeg ser det som naturlig å forsøke å koordinere fagskoleutdanningen og TAF. Begge deler gir en yrkeskompetanse med studiekompetanse i løpet av 4 år. Her er det store synergieffekter ved en samordning. Dessuten kan det få TAF i nasjonale rammer.

3) Overgangen til fagskole og høgskole.

Jeg ser dette først med utgangspunkt i de tekniske yrkesfagene. Å gi alle med fullført VGS generell studiekompetanse er her et lite passende fordi det ikke er generell studiekompetanse som kreves på f.eks. Ingeniørutdanninger.

Et mye bedre virkemiddel vil være å øke informasjonen om FORKURS FOR INGENIØRUTDANNING. Dette er gir elever med fullført VG2 muligheter til å oppnå den nødvendig studiekompetanse for ingeniørutdanning. Dette kurset er for dårlig presentert fra høgskolenes side og lite kjent blant rådgivere på VGS. Undertegnede har med fyldig informasjon erfart at ca. 25 % av elevene på elektrofag ønsker å ta ingeniørutdanning via forkurs.

Forøvrig bør den enkelte høgskole/det enkelte universitet fastsette inntakskriteriene, men inntaket bør være minst på nivå generell studiekompetanse eller fagbrev. Unntaket er inntak til kurs som er forkurs til utdanning (se ovenfor) og derfor ikke gir studiepoeng.

NOKUT kvalitetssikrer høyere utdanning i Norge, og Universiteter/høgskoler må tilpasse inntakskravene slik at NOKUT sine kvalitetskrav blir tilfredsstillt.

2. Punkter som ikke er nevnt i høringsbrevet, men jeg mener er svært viktige:

Rapportens kapittel 6.3 omhandler frafall, og et av tiltakene her gjelder yrkesretting av fellesfagene. Et tiltak som er nevnt her er:

– Utvalget foreslår at det utvikles fagdidaktiske kurs i yrkesretting for lærere som underviser i fellesfag og programfag i yrkesfaglige studieretninger.

Jeg stiller meg først undrende til at det trengs yrkesretting i programfagene. Disse er jo yrket, og i sin natur yrkesrettede.

En generell yrkesretting av basisfag er lite formålstjenlig og svært vanskelig å gjennomføre. Lærere kan umulig få kompetanse i yrkesretting mot alle studieretninger. Yrkesrettingen bør rettes mot den enkelte studieretningen.

Jeg har tre forslag som kan øke yrkesrettingen:

Mine forslag:

– Det utvikles kurs i basisfag for lærere som underviser i programfag på yrkesfaglige studieretninger slik at disse får kompetanse i et eller flere basisfag.

– Skoleeiere oppfordres til å la lærere som underviser i programfag på yrkesfaglige studieretninger også undervise i basisfag på sin yrkesfaglige studieretninger hvis læreren innehar realkompetanse til undervisningen.

– Skoleeiere oppfordres til å sørge for at basisfaglærere knyttes fast til de enkelte studieretningene.

Bakgrunnen for de to første punktene kan illustreres på studieretningene TIP og Elektro; Programfagene her er som regel svært matematiske og lærerne har ofte god realkompetanse i matematikk. Likevel har de ikke den formelle kompetanse til å undervise matematikk. (Tilsettingskravene krever mer universitetsutdannelse for undervisning i basisfag enn for undervisning i programfag.)

Med det tredje punktet kan basisfaglærere over tid opparbeide realkompetanse i yrkesretting ved samarbeid med programfagslærerne.

3. Tema ikke nevnt i utredningen som jeg mener er viktig å drøfte.

Det er to tema som ikke er omtalt i utredningen som jeg vi ta opp. Det er:

1. Læremiddelsituasjonen:

Det er en vanskelig læremiddelsituasjon for mange av yrkesfagene. Flere VG2 har ikke fått utviklet egnede lærebøker / læremidler til kunnskapsløftet ennå. Det er en tilskuddsordning for små fag, men den er langt i fra tilstrekkelig. Godkjenningsordningen for lærebøker i VGS falt bort i 2000, og det er uheldig for fag der det ikke er konkurranse i mellom ulike forlag/ tilbydere av læremidler. Det er også nå svak rekruttering av nye forfattere til flere av yrkesfagene. Følgende tiltak foreslås.

1. Økning av midler avsatt til læremidler for små fag.
2. Mulighet for frikjøp av lærere som ønsker å utvikle læremidler.
3. Det er foreslått Bachelor utdanning for yrkesfaglærere. I denne utdanningen eller som tilleggstudanning bør studenter kunne fordype seg i læremiddelutvikling.

2. Inntaksordningen til VGS.

Inntaksordningen i dag der elevene har rett på et av tre studieprogram ved begynnelsen av VGS er ikke hensiktsmessig og oppmuntrer ikke til innsats på ungdomsskolen. Jeg vil ikke foreslå konkrete tiltak her, men sette opp 3 krav som inntaksordningen må tilfredsstill:

1. Inntaksordningen må oppmuntre til innsats på ungdomsskolen.
2. Elevene må få insentiver til å søke seg til de studieprogrammene de har best forutsetninger for.
3. Fylkeskommunen må ikke tilby elever kurs de ikke har forutsetninger for å delta i.

Disse tre kravene vil være med å øke fullførelsesprosenten på yrkesfagene.

4. Kommentar til de enkelte tiltakene i kapittel 6. Mine kommentarer i kursiv.

6.2.3 Forslag til tiltak

– Utvalget foreslår at de faglige rådene bør som en fast rutine vurdere behovet for endringer i fagene innenfor sitt område. Som en del av dette arbeidet bør det vurderes om det er mulig å initiere forskning og utvikle statistiske verktøy for å kartlegge og analysere endringsbehovet. *Svært vanskelig gjennomførbart. Læreplanene bør stå en stund og så gjennomgå en vesentlig endring. Ser store problemer med læremiddelsituasjonen og skolering av lærere. Læreplanene bør være så romslige at de fanger opp mindre endringer.*

– Utvalget foreslår at Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet må legge til rette for at det kan skje nødvendige endringer i læreplaner for fag, i yrkesutdanninger eller i

tilbudsstrukturen uten at det nødvendigvis gjennomføres som en del av en total reform i hele videregående opplæring.

Se forrige punkt.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunene pålegges å kartlegge utstyrssituasjonen på de videregående skolene. Kartleggingen bør vurderes fulgt opp med økte økonomiske ressurser til fylkeskommunene for å sikre at utstyr og undervisningsmateriell er oppdatert.

Støttes. Utstyret er på enkelte studieretninger ikke bra nok.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunene og lærebedriftene må følge med i utviklingen i fagene slik at opplæringen hele tiden er tilpasset produksjonsmetodene i arbeidslivet.

Virker underlig. Lærebedriftene er bedriftene som definerer behovet. Det er disse som bør gi tilbakemeldinger til fylket/fagopplæringskontoret.

– Utvalget foreslår at Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen og de faglige rådene må tilstrebe bedre kommunikasjon med miljøer som har interesser i fag- og yrkesopplæringen, men som ikke er representert i de faglige rådene.

En selvfølge.

6.3.7 Forslag til tiltak

Gjennomføring

– Utvalget foreslår at det utarbeides et nasjonalt gjennomføringskart som til enhver tid viser frafallet i de ulike fylkene. Fylkeskommunene bør ha en tilsvarende oversikt over skolene og lærebedriftene i sitt fylke. Derfor bør det utarbeides et felles rapporteringssystem som viser gjennomføringsgraden på den enkelte skole på hvert årstrinn og gjennomføringen i den enkelte lærebedrift. Fylkeskommunene pålegges å bruke rapporteringssystemet.

*Dette bør være en integrert del av Utdanningsdirektoratet sin karakterstatistikk. (Hvilket jeg også tror det allerede er.) Det som ikke kommer fra av utdanningsdirektoratet sin statistikk er **hvilke fag** som medfører at en elev slutter. Det hadde for eksempel vært svært interessant å vite hvor mange yrkesfagselever som stryker i de enkelte basisfag. Den opplysningen er umulig å finne i dag.*

– Utvalget foreslår at det settes i gang forsøk med bruk av økonomiske og andre insentiver som bidrar til at flere elever og lærlinger gjennomfører videregående opplæring. Forsøkene skal evalueres.

De økonomiske fordelene ved å få fagbrev bør være godt nok økonomisk insentiv

– Utvalget foreslår at fylkeskommunene pålegges å kartlegge utstyrssituasjonen i skolen. Kartleggingen bør vurderes fulgt opp med overføringer til fylkeskommunene slik at utstyr og undervisningsmateriell er tilstrekkelig oppdatert.

Kommentert tidligere.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunene og yrkesopplæringsnemndene etablerer forpliktende møtearenaer mellom skolene og bedriftene, både for felles kompetanseheving av lærere og instruktører og for å utforme et helhetlig opplæringsløp for den enkelte elev/lærling.

Godt forslag, men vanskelig gjennomførbart. Ser store problemer med å forplikte bedrifter som skal tjene penger i et vanskelig marked. Tror ikke vi får bedriftene med på dette.

Yrkesretting

– Utvalget foreslår at alle skoler bør ha tilbud om ungdomsbedrift.

Dette er en helt annen historie. Noen steder passer ungdomsbedrift, andre ikke. Forutsetter lærere som er svært engasjerte i dette og spesielle elevtyper som ikke er i alle klasser.

– Utvalget foreslår at læreplanene i fellesfagene gjennomgås med sikte på at læreplanmålene i størst mulig grad skal egne seg for yrkesretting.

Tidligere kommentert.

– Utvalget foreslår at det stilles krav i forskriften til opplæringsloven eller i læreplanene for fag om at opplæringen skal yrkesrettes i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene og at det skal fastsettes hva yrkesretting innebærer. Formelle forhold som for eksempel eksamensordninger må støtte opp under muligheten til lokal og yrkesrettet innretning på opplæringen.

Dette er integrert i læreplanen i Kunnskapsløftet i programfagene. Når det gjelder basisfagene er dette kommentert annet sted.

– Utvalget foreslår at det utarbeides forpliktende veiledninger for yrkesretting.
Godt forslag. Veiledningene bør være ulike i de ulike studieretningene.

– Utvalget foreslår at det utvikles fagdidaktiske kurs i yrkesretting for lærere som underviser i fellesfag og programfag i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Disse lærerne bør ha både rett og plikt til å delta i slik etterutdanning.

Kommentert tidligere.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunen må ha plikt til å legge til rette for yrkesretting av fellesfagene. Elevgrupper/klasser i fellesfagene skal organiseres slik at yrkesretting muliggjøres og fremmes.

Godt forslag. støttes.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunens system for yrkesretting må være gjenstand for nasjonalt tilsyn.

Dette er vel litt overflødig. Det bør vel kanskje være andre sider ved utdanningen som kunne vært gjenstand for nasjonalt tilsyn. **Fleksible løp i fagopplæringen**

– Utvalget foreslår at forsøksordningen med praksisbrev videreføres, og at den, etter råd fra de faglige rådene, utvides til flere fag og fylkeskommuner. Etter at ordningen er evaluert, bør det tas stilling til om ordningen skal formaliseres.

*Godt forslag. Det som må avklares er **hvem** som skal få tilbud om praksisbrev. Jeg mener at det må være slik at elever som ikke tilfredsstillers minimumskrav for VGS får tilbud om dette, og ikke andre. Ellers står vi fare for at de flinkeste elevene «tar» dette, og da er vi like langt.*

Oppfølging av elevene

– Utvalget foreslår at det presiseres i opplæringsloven eller forskriftene til denne at fylkeskommunene er forpliktet til å skaffe seg kunnskap om den enkelte elevens kunnskaper og ferdigheter ved skolestart.

Støttes. Fylkeskommunen bør heller ikke tilby en elev et studieprogram som han/hun ikke har forutsetninger til begynne på. Det må altså utformes minimumskrav til kunnskap for å begynne på ulike studieprogram.

– Utvalget foreslår at det innføres en plikt for kommunen til å informere fylkeskommunen om elever som på en eller annen måte har behov for ekstra opplæringstiltak. Plikten trer i kraft med mindre eleven eller elevens foresatte motsetter seg at slik informasjon blir gitt. Informasjonsplikten gjelder både elever som er omfattet opplæringsloven § 5-1, og elever som ikke er omfattet av opplæringsloven § 5-1, men som har behov for ekstra opplæringstiltak.

*Støttes. Det må ikke være **noen** begrensninger på informasjon om det faglige nivået.*

– Utvalget foreslår at det opprettes mentorordninger for elever og lærlinger som er i faresonen for å avbryte opplæringen.

Støttes ikke. La de dyktige elevene få være dyktige. Når de kommer til VGS er de meget trøtte av å være støttehjul til svake elever. Lærlingene har allerede en kontakt i bedriften.

– Utvalget foreslår å utvikle en ny ungdomsgaranti for ungdom mellom 20 og 24 år.

Støttes ikke. Voksne mennesker må ta ansvaret for eget liv.

Tilgang på læreplasser

– Utvalget foreslår at staten tar initiativ overfor alle aktuelle parter for å vurdere å inngå en ny samfunnskontrakt om forpliktelser til å opprette læreplasser.

Støttes. Dette er en forpliktelse partene bør gå med på.

– Utvalget foreslår at de sentrale myndighetene utarbeider en strategi for læreplasser i statlige og kommunale virksomheter. Strategien må omhandle forpliktelser, støttetiltak, veiledning, erfaringsspredning, måltall og oppfølging av måloppnåelse. Tilsvarende strategi utarbeides for læreplasser i regionale helseforetak.

Støttes. Offentlige virksomheter bør ta sin del av ansvaret for fagopplæringen.

– Utvalget foreslår å pålegge fylkeskommunene å tilby plasser til alle elever som søker seg til helse- og sosialfag, og at staten pålegger sine egne helseforetak å opprette læreplasser for helsefagarbeidere.

Støttes ikke. Forrige tiltak bør være tilstrekkelig.

– Utvalget foreslår at ett av konkurransekriteriene ved offentlige innkjøp skal være at tilbyderne deltar i opplæring innenfor fag- og yrkesopplæringen.

Støttes ikke. Det blir for komplisert, og for noen tilbydere er det uaktuelt å delta i fagopplæring. Innkjøp bør foretas fra rimeligste tilbyder.

– Utvalget foreslår at lærlingtilskuddet justeres slik at det følger kostnaden for elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer i videregående skole. Det foreslås at økonomien i fagopplæringen gjennomgås for å vurdere en mer fleksibel tilskuddsordning, der blant annet ulike fag og ulike kategorier lærlinger vurderes.

Godt forslag, men det blir svært vanskelig å gjennomføre. Innenfor et lærefag kan kostnadene variere mye alt etter hvordan type bedrift det er. Foreslår heller en ordning der bedrifter med behov kan søke om ekstraordinære midler.

– Utvalget foreslår at det gis ekstra tilskudd og tilbud om annen støtte som oppfølging fra fylkeskommunen til lærebedrifter som tegner lærekontrakt med elever med spesielle oppfølgingsbehov.

Støttes. Det er en gruppe som må følges opp. Det gjelder elever som er dyktige faglig og greier seg med litt spesialbehandling (Har sett flere elever med f.eks. Asberger syndrom som havner i denne gruppen.)

– Utvalget foreslår at det gis større adgang til å tegne lærekontrakt i fag utenom eget utdanningsprogram (kryssløp), med et større ansvar for fylkeskommunen til å tilby opplæring i områder slike lærlinger mangler fra Vg2. De faglige rådernes rolle ved fastsetting av kryssløp må opprettholdes. I denne sammenhengen må reglene for godskrivning i læretiden for gjennomført opplæring i andre utdanningsprogrammer gjennomgås. Det må også gis anledning til å avkorte læretiden med bakgrunn i realkompetansevurdering.

Dette ligger allerede inne i kunnskapsløftet.

– Utvalget foreslår at alle elever som ikke får læreplass etter Vg2, får rett til to års yrkesfaglig opplæring.

Virker underlig. Av de 2 årene i læretiden er 1 år opplæring, 1 år verdiskapning. Det bør holde med 1 år til i VGS. Hvis det ikke er læreplasser å finne etter dette bør kandidaten som i dag tilbys fagprøve uten læretid.

Rådgiving og karriereveiledning

– Utvalget foreslår at Kunnskapsdepartementet fastsetter nasjonale kompetansekrav for å arbeide som utdannings- og yrkesrådgivere i grunnskolen og videregående opplæring og ved karrieresentre.

Støttes. Rådgivernes kompetanse er alt for svak.

– Utvalget foreslår at det utarbeides klare forskrifter om mål og oppgaver for utdannings- og yrkesrådgiverarbeidet. Rådgivertjenesten må være en del av skolens oppgave, og rådgiveren må ha en rolle som bidrar til at kollegiet og avdelingslederen settes i stand til å gi råd og bidra i karriereveiledningen.

Støttes. Særdeles viktig er å styrke programfaglærerne kan gi veiledning. De har ofte god oversikt over mulighetene i de enkelte fagene.

– Utvalget foreslår at etter- og videreutdanningstilbud for rådgivere styrkes.

Støttes, se forrige tiltak.

– Utvalget foreslår at dagens rådgivingsressurs dobles.

Støttes, men dette koster penger og må vurderes opp mot andre kostnader.

– Utvalget foreslår at lærlingene gis rett til å benytte skolens yrkes- og sosialpedagogiske rådgivertjeneste etter tegnet lærekontrakt.

Støttes.

– Utvalget foreslår å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning.

Støttes ikke. Lokale tiltak bør prioriteres.

6.4.7 Forslag til tiltak:

Behov for mer spesialisert kunnskap

– Utvalget foreslår at faglig spesialisering som ikke kan finne sin plass innenfor dagens videregående opplæring, som hovedregel skal gis som tilbud i fagskolen.

Støttes.

– Utvalget mener at staten bør etablere ett eget råd for fagskoleutdanning. Rådet bør fortløpende vurdere kompetansebehovet i arbeidslivet, og gi råd om hvilke utdanningstilbud i fagskole som bør få offentlig støtte. Rådet bør samarbeide med SRY, de faglige rådene og de nasjonale utvalgene for fagskoleutdanning.

Støttes ikke. Er det ikke nok med de nasjonale utvalgene?

– Utvalget foreslår at fagskoletilbud som er en spesialisering som bygger på et fag- eller svennebrev, som hovedregel skal gis offentlig finansiering.

Støttes.

– Utvalget foreslår å bedre kunnskapsgrunnlaget om fagskoleutdanningen ved at Kunnskapsdepartementet får ansvar for innhenting av aktuell statistikk.

Støttes. Utdanningsdirektoratet utarbeider statistikk om VGS, og bør også gjøre det for Fagskolen.

Utbygging av Y-veien til flere fag

– Utvalget foreslår å bygge ut Y-veien til flere fagområder.

Støttes.

Individuelle løsninger

– Utvalget foreslår at aldersgrensen for realkompetansevurdering vurderes satt ned.

Støttes.

Generell studieforbereidhet

– Utvalget foreslår at fullført videregående opplæring skal gjøre elevene generelt studieforbereidte uavhengig av utdanningsprogram. Kravet om generell studiekompetanse faller dermed bort.

Helt gal angrepsvinkel. De enkelte universiteter og høyskoler bør fastsette nødvendig kompetanse for å starte på studier. Dog bør det være et nivå som minst er tilsvarende generell studiekompetanse eller fagbrev. Skoler frem til dette nivået bør være i VGS. Hvis kurs under dette nivå tilbys av universitet/høyskole bør de helt klart defineres som forkurs til universitetsutdannelsen og altså ikke gi studiepoeng. (Se neste tiltak om forkurs for ingeniørutdanning.)

– Utvalget foreslår at retten til videregående opplæring utvides slik at de som har fullført et yrkesfaglig utdanningsprogram, har rett til påbyggingskurs i fellesfagene.

Støttes. Kravet bør være «fullført og bestått» yrkesfaglig utdanning. I tillegg bør høyskolenes forkurs for ingeniørutdanning og tilsvarende kurs styrkes.

6.5.2 Forslag til tiltak

– Utvalget foreslår at det utarbeides en nasjonal strategi for oppfølging av voksnes lovfestede rettigheter til grunnopplæring.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det blir laget en oversikt over vellykkede fleksible modeller knyttet til voksenopplæring, og at denne gjøres tilgjengelig for alle tilbydere av grunnopplæring for voksne.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det vurderes å etablere egne ordninger for finansiering av livsopphold for voksne som tar grunnopplæring

Støttes

– Utvalget foreslår at BKA-programmet gjøres til en permanent ordning og utvides til 80 millioner kroner årlig.

Støttes

– Utvalget foreslår at ordningen som gir fagforeninger og arbeidstakerorganisasjoner i samarbeid med virksomhetene mulighet til å søke om støtte til opplæringstiltak i BKA-programmet, gjøres permanent og utvides til også å gjelde grupper av bedrifter eller bransjeorganisasjoner.

Støttes

– Utvalget foreslår at arbeidet med en lovhjemmel som sikrer egne tillitsvalgte som jobber med motivering og tilrettelegging av opplæring for de ansatte, prioriteres. Dette er i tråd med forslaget i St.meld. nr. 16 (2006-2007)

Støttes

– Utvalget foreslår at arbeidsinnvandrere får rett til 300 timers opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Støttes

– Utvalget foreslår at ansvaret for godkjenning av utenlandsk fagutdanning legges på sentralt nivå.

Støttes

– Utvalget foreslår at aldersgrensen for å kunne få videregående opplæring som arbeidsmarkedstiltak reduseres til 19 år. Det forutsettes at ungdomsretten i henhold til § 3-1 i opplæringsloven er fullt ut benyttet.

Støttes

– Utvalget foreslår at det utarbeides nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.

Støttes

6.6.11 Forslag til tiltak

– Utvalget ønsker at arbeidet med læringsutbytte og gjennomføring skal prioriteres i arbeidet med kvalitet i fag- og yrkesopplæringen

Støttes

– Utvalget foreslår at sentrale myndigheter tar initiativ til utvikling av konkrete indikatorer og kvalitetsutviklingsverktøy på følgende områder:

1. Læringsutbytte og gjennomføring i fag- og yrkesopplæringen
2. Samarbeid mellom skole og bedrift
3. Undervisning i fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogrammer
4. Lærer- og instruktørkompetanse
5. Elev- og lærlingvurdering
6. Læringsmiljø

Støttes

– Utvalget foreslår at Læringsplakaten brukes som rammeverk for en nasjonal kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringen og at den kobles til læreplaner for fag i den konkrete utformingen av kvalitetsindikatorer.

Støttes ikke. Alt i læringsplakaten er fastsatt i læreplanverket.

– Utvalget foreslår at sentrale myndigheter tar initiativ til å lage en kunnskapsoversikt som sammenfatter, vurderer og kategoriserer det utviklingsarbeidet som har vært gjort innenfor fag og yrkesopplæringen i de siste årene med vekt på de store nasjonale utviklingsprosjektene. Arbeidet skal munne ut i veiledere og konkrete verktøy for skoleeier, skoler og lærebedrifter innenfor de seks satsingsområdene. Forskere og praktikere fra skoler og bedrifter bør delta i et slik arbeid.

Støttes ikke. Lokale løsninger må støttes og næringslivet endrer seg hele tiden. Det som var bra i går kan være ubrukelig i dag.

– Utvalget foreslår at det nasjonale tilsynet utvides til en mer helhetlig kvalitetssikring av fag- og yrkesopplæringen. Kvalitetssikringen skal inngå som del av et kvalitetsutviklingssystem i fylkeskommunene.

Støttes.

– Utvalget foreslår at de nasjonale tilsynsrapportene brukes til å identifisere fylkeskommuner, skoler og lærebedrifter som må gjennomføre tiltak, og som trenger ekstra støtte.

Støttes.

– Utvalget foreslår at fag- og yrkesopplæringskompetansen styrkes hos Fylkesmannen.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet for fag- og yrkesopplæringen bygges ut på en måte som er relevant for fag- og yrkesopplæringen. Arbeidet bør skje i samarbeid mellom nasjonale myndigheter, skoleeiere og partene i arbeidslivet.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det utvikles løpende statistikk som sier noe om gjennomføring etter hvert trinn i videregående opplæring.

Dette bør være en del av utdanningsdirektoratet sin karakterstatistikk.

6.7.5 Forslag til tiltak

– Utvalget foreslår at høyskolene må utvikle ulike tilbud for yrkesfaglærerutdanninger. I tillegg til heltidsstudium må det bli mulig å få utdanningen som deltidsstudium, som modulbasert opplæring, som nettstudium og som individuelle løsninger.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det opprettes bachelorstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogrammer.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det videreutvikles tilbud om mastergradsstudier for yrkesfaglærere.

Støttes.

– Utvalget foreslår at fylkeskommunenes ansvar for å tilby etterutdanning for yrkesfaglærere og instruktører tydeliggjøres, og at det innføres rett og plikt for lærerne, å delta i slik etterutdanning.

Plikten støttes ikke. Yrkesfaglærere på enkelte program bør ha mulighet til å oppdatere kunnskapen selv. Dette skal de ha plikt til.

– Utvalget foreslår at kravene til veilederkompetanse hos instruktørene styrkes, og at tilbudene om kompetanseheving på området utbygges. Instruktører må få kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste ved deltakelse på kurs.

Støttes ikke. Det vil medføre at det blir vanskelig å finne lærebedrifter. I stedet bør lærere på VGS kunne utdannes i og få som en del av jobben å følge opp lærlinger.

– Utvalget foreslår at det opprettes særskilte stipendordninger for yrkesfaglærerstudenter. Utvalget mener det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om både yrkesfaglærerens og instruktørens rolle.

Støttes.

– Utvalget mener at det må settes inn ekstraordinære tiltak for å sikre rekruttering til lærere i fag- og yrkesopplæringen.

Støttes.

– Utvalget foreslår at det utvikles gode systemer for hospitering og utveksling av personale mellom skole og arbeidsliv.

Støttes.

6.8.5 Forslag til tiltak

– Utvalget foreslår at det etableres ett eller flere forskningssentre som får tildelt ekstraordinære midler til seniorforskere og stipendiatstillinger på feltet. Satsingen skal være tidsbegrenset.

Støttes.

– Utvalget foreslår at statistikkgrunnlaget for hele den videregående opplæringen bør videreutvikles. Basen skal også sikre pålitelig statistikk om opplæringen i lærebedrifter, om voksne og om studenter i fagskoleutdanningene.

Støttes.

– Utvalget foreslår at forsker- og brukersiden i større grad involveres for å sikre bedre kvalitet og samordning av dataproduksjonen. Det bør også arbeides med å bedre tilgangen til livsløpsanalyser der en kan følge personer inn og ut av utdanningsløp og arbeidsliv. Dette krever bedre tilgang på individdata.

Støttes.

– Det initieres en årlig nasjonal forskningskonferanse innenfor fag- og yrkesopplæringen. Denne konferansen bør være statlig finansiert.

Støttes. Temaer bør være grundig forberedt av arrangør, slik at aktuelle problemstillinger bli satt under lupen og diskutert.

– Utvalget foreslår at forskning om fag- og yrkesopplæring legges til det nye programmet for utdanningsforskning som er under planlegging i Norges forskningsråd. Kunnskapsdepartementet må imidlertid ha det overordnede ansvaret.

Støttes.

– Det etableres forskernettverk på feltet fag- og yrkesopplæring finansiert av Norges forskningsråd eller Utdanningsdirektoratet.

Støttes.

– Utdanningsdirektoratet lager en årlig statusrapport om fag- og yrkesopplæring med bistand fra dokumentasjonssenteret og forskere på feltet.

Støttes.

6.9.2 Forslag til tiltak:

– Utvalget foreslår at Norge fortsetter å delta i internasjonale undersøkelser og i arbeid med utvikling av internasjonale indikatorer, standarder og målemetoder.

Støttes.

– Utvalget foreslår at myndighetene videreutvikler samarbeidet med partene i arbeidslivet og andre berørte organisasjoner med sikte på å få best mulig gjennomslag internasjonalt for norske synspunkter i spørsmål som gjelder fag- og yrkesopplæringen.

Støttes ikke. Vi bør heller lære av andre.

– Utvalget foreslår at det etableres tilskuddsordninger for hospitering for elever, lærlinger, lærere og instruktører slik at flere får delta, og at hospiteringen kan skje også i land utenfor EU. Ordningene bør omfatte lærlinger som vil hospitere i en utenlandsk enhet i den lærebedriften de har kontrakt med.

Støttes.